

Vuoden 2000 työohjelma

Euroopan elin- ja työolojen
kehittämissäätiö

Vuoden 2000 työohjelma

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö on itsenäinen Euroopan unionin elin, joka on perustettu tukemaan tulevien toimintaperiaatteiden muotoilemista sosiaalisissa ja työhön liittyvissä kysymyksissä. Lisätietoja saa säätiön [www-sivustolta](http://www.eurofound.ie) osoitteessa <http://www.eurofound.ie>.

Vuoden 2000 työohjelma

Euroopan elin- ja työolojen
kehittämissäätiö

Luettelointitiedot ovat teoksen lopussa.

Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto, 2000

ISBN 92-828-8754-5

© Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö, 2000

Kääntämistä tai kopiointia koskevat pyynnöt on osoitettava säätiön johtajalle,
European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Wyattville Road,
Loughlinstown, Co. Dublin, Ireland.

Printed in Ireland

Tässä julkaisussa käytetty paperi on klooritonta ja peräisin Pohjois-Euroopan hoidetuista metsistä.
Niissä jokaista kaadettua puuta kohti istutetaan ainakin yksi uusi puu.

Sisällys

	Sivu
Johdanto	1
1. luku	Tutkimus ja kehittäminen 5
	Työllisyshaaste 5
	Tasa-arvohaaste 11
	Terveiden ja hyvinvoinnin haaste 14
	Kestävän kehityksen haaste 18
	Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden haaste 23
	Osallistumishaaste 28
2. luku	Euroopan työelämän suhteiden seurantakeskus (EIRO) 33
3. luku	Keskusteleminen 37
4. luku	Tiedottaminen ja tietojen levittäminen 39

Johdanto

Säätiön työohjelma vuodeksi 2000 on kuluva nelivuotiskauden 1997–2000 viimeinen vuosiohjelma. Kauden tutkimushankkeet saatetaan loppuun sikäli kuin ne ovat mahdollisia ja järkeviä toteuttaa. Monet tämänhetkiset hankkeet ovat ajankohtaisia tulevaisuudessakin kautena 1997–2000 hankittujen tietojen levittämisen ja hyödyntämisen osalta. Vuoden 2000 olennaisin painotus on kuitenkin konsolidoinnissa ja loppuun saattamisessa.

Yksi vuoden 2000 ohjelman tehtävistä on sisällyttää nykyiset huolenaiheet tulevaisuuden haasteisiin käsiteltäviksi tarkemmin tulevan nelivuotiskauden 2001–2004 ohjelmassa. Vuoden 2000 aikana tehty valmistava työ tukee seuraavan nelivuotishojelman kehitystyötä.

Vuoden 2000 työohjelma jakautuu kuuteen haasteeseen, jotka muodostavat nykyisen nelivuotiskauden 1997–2000 puitteet. Haasteet ovat

- työllisyys
- tasa-arvo
- terveys ja hyvinvointi
- kestävä kehitys
- sosiaalinen yhteenkuuluvuus
- osallistuminen.

Kutakin haastetta käsittelevä kappale alkaa lyhyellä arviolla siitä, kuinka ja missä laajuudessa säätiön hankkeiden hyväksi tekemä työ on edistännyt tavoitteiden saavuttamista nelivuotisohjelman kolmen ensimmäisen vuoden aikana. Tämän jälkeen seuraa kuvaus siitä, miten vuoden 2000 ohjelma todennäköisesti vaikuttaa näihin haasteisiin.

Jokaisen haasteen esittelyn jälkeen kuvataan lyhyesti tähän haasteeseen pääasiassa liittyvät yksittäiset hankkeet sekä seuraavat yksityiskohdat:

- hankkeen kehitys tähän mennessä
- vuonna 2000 tehtäväksi suunnitellut toimenpiteet
- käytetyt menetelmät
- mahdolliset asiakasryhmät ja tiedon levityskkeinot.

Säätiön ohjelmakehityksen yhtenäisen luonteen säilyttämiseksi kaikki hankkeet liittyvät useampaan haasteeseen kuin siihen yhteen, jonka yhteydessä ne esiintyvät. Nämä yhteydet on tuotu esiin sekä yksittäisten hankkeiden kuvauksissa että haasteiden esittelyissä.

Säätiön vuoden 2000 työohjelmassa otetaan huomioon tärkeät Euroopan unionin poliittiset huolenaiheet ja aloitteet sekä tuetaan niitä. Tällaisia alueita ovat erityisesti työllisyys, työaika, työjärjestelyjen nykyaikaistaminen, uuden tietotekniikan sisällyttäminen työelämään; ikään, sukupuoleen sekä tasa-arvoiseen elämään ja työntekoon liittyvät yhteiskunnalliset toimintaperiaateohjelmat ja kestävä kehitys. Säätiön nykyisen ja tulevan työn pohjana on, miten nämä aloitteet voidaan saavuttaa siten, että työntekijät ja kansalaiset osallistuvat enemmän tämän politiikan kehittämiseen.

Säätiön tiedottamista ja viestintää kohderyhmille korostetaan osoittamalla näiden kohderyhmien tunnistamiseen enemmän huomiota. Säätiö aikoo käyttää hyväkseen koko painetun ja sähköisen tiedonvälityksen kirjoja levittääkseen olennaista ja ajankohtaista tietoa.

Meneillään olevaa säätiön työn laadun ja merkityksen arviointia viedään merkittävästi eteenpäin. Näin on mahdollista saada arviointimenetelmä mukaan seuraavan nelivuotisohjelman alusta asti eli vuonna 2001. Vuosi 2000 on säätiön perustamisen 25. juhlavuosi (neuvoston 26 päivänä

toukokuuta 1975 annettu asetus (ETY) N:o 1365/75), joten jatkuvaan arviointiin sisältyy säätiön kehityksen virstanpylväitä vuodesta 1975 kuvaavan kirjaseen laatiminen ja julkaisu.

Siten säätiön vuoden 2000 työohjelma sekä vahvistaa nykyistä tutkimusta ja tietämystä että luo yhteyden tulevaisuuteen. Säätiön hallintoneuvosto hyväksyi sen 12. marraskuuta 1999.

Eric Verborgh
virkaatoimittava johtaja

1. luku

Tutkimus ja kehittäminen

Työllisyysaaste

Työpaikkojen luominen ja sosiaalinen syrjäytyminen muodostavat suuren haasteen nykypäivän Euroopassa. Tilannetta vaikeuttavat myös voimakkaat talous- ja rahapoliittiset rajoitteet sekä kiristynyt maailmanlaajuinen kilpailu. Työllisyys on nyt yksi Euroopan unionin ensisijaisista poliittisista kysymyksistä. Säätiön viimevuotisessa vuosikertomuksessa todetaankin seuraavaa: ”Talouskasvu ei ole johtanut riittävään kasvuun työllisyydessä. Euroopassa vallitsee edelleen korkea työttömyys”. Korkeampi työllisyys on yhä Euroopan tärkein tavoite (Kölnin Eurooppa-neuvoston puheenjohtajakauden johtopäätökset 3. ja 4. kesäkuuta 1999).

Haastetta ei tulisikaan pitää pelkästään taloudellisin mittarein mitattavana. Taloudellinen kasvu kulkee käsikkäin suurten muutosten kanssa työoloissa, työsuhteen tyypeissä, osallistumisessa työpaikalla, työmarkkinajärjestelyissä ja sosiaaliturvajärjestelmissä. On selvää, että tarvitaan yhteisiä analyysejä, joilla selvitetään tiettyjä perusnäkökohtia, kuten työllisyyden vaikutus terveyteen, uusien työpaikkojen laatu, työajan jakaminen uudelleen, työmarkkinoiden muutokset, opiskelun ja koulutuksen muutokset, strategiat suuremman sosiaalisen osallistumisen saavuttamiseksi sekä tavat ja menetelmät, jotka auttavat saavuttamaan asetetut päämäärät aktiivisen ja koordinoitun työllisyyspolitiikan avulla.

Säätiö on tehnyt paljon merkittävää tutkimusta kautena 1997-1999 mainituilla aloilla meneillään olevan kauden 1997–2000 nelivuotishjelman tavoitteiden mukaan.

Nämä tavoitteet ovat

- esteiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen työllisyyden kasvun ja työolojen parantamisen sekä kestäväen kehityksen kannalta, varsinkin palvelusektorilla uusilla ja vaihtoehtoisilla työllisyysalueilla
- lisääntyvän positiivisen joustavuuden ja muuttuvien elin-, huolto-, työ- ja oppimistapojen tarjoamien mahdollisuuksien arvioiminen ja analysointi
- joustavuuden analysointi yksilön kannalta ja globaalisissa puitteissa
- uusien menettelytapojen ja työskentelymenetelmien tutkiminen sosiaalisten toimijoiden mukana olemisen lisäämiseksi työpaikkojen luomista, lisääntyvää joustavuutta ja työelämän laatua koskevissa kysymyksissä
- ymmärryksen parantaminen aktiivisemmän yhteisön sosiaalisen talouden ja kehityksen tarjoamista mahdollisuuksista työpaikkojen luomiselle.

Tämä laaja-alainen tutkimus on johtanut tärkeimpien Euroopan unionin alueella esiintyvien suuntausten tunnistamiseen. On kehittynyt epätyypillisiä työllisyyden muotoja, jotka johtavat mahdollisesti entistä suojattomampaan tilanteeseen. Työn itsenäisyyden kasvaminen voi kulkea käsi kädessä työtahdin tiivistymisen ja työperäisen stressin kanssa. Terveysongelmat aiheutuvat edelleen enimmäkseen huonoista työoloista, vaikka työsuhteen tyyppi näyttääkin olevan tilannetta heikentävä tekijä. Työaika on entistä epäsäännöllisempi ja ennalta arvaamattomampi, mikä vaikuttaa hyvin paljon perherakenteisiin ja perhe-elämään. Työmarkkinaosapuolet osallistuvat työllisyyskysymyksiin, mutta suurista työaikamuutoksista neuvotellaan kuitenkin entistä vähemmän.

Tutkimus osoittaa, että Euroopan unionin väestö on edelleen voimakkaasti jakautunutta pätevyyden, sukupuolen ja iän, työllisyysaseman jne. osalta, mutta entinen ”dualistinen näkemys”, joka asetti vastakkain keskeisen työvoiman ja toisarvoisen väestön, ei pidä enää paikkaansa siinä määrin kuin aikaisemmin. Sisäiset työmarkkinat eivät välttämättä merkitse tiukkaa säätelyä tai hyviä työoloja; ulkoiset työmarkkinat puolestaan ovat entistä riippuvaisempia yksilöllisistä strategioista, joihin usein kuuluu epätyypilliset

työsuhteet. Koulutus jatkuu yhä useammin työelämässä, mikä tuo esiin aikuiskoulutuksen ja taustaltaan kirjavan työvoiman kouluttautumistarpeet.

Lisäksi työntekijät toivovat tarkemmin määriteltyä työaikaa, erikoistyöjärjestelyjä, asianmukaisia työ sopimuksia ja perheiden tarpeiden parempaa huomioon ottamista. Kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien on vaikea sovittaa yhteen keskenään ristiriitaisia vaatimuksia, ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus kärsii usein sovittamisyrityksistä aiheutuvista muutoksista.

Säätiön vuoden 2000 työohjelma seuraa edellä mainittujen alueiden kehittämistä ja keskittyy seuraaviin aiheisiin:

- tietoa tuotetaan Euroopan unionin alueen työvoiman ikääntymiseen ja sukupuoleen liittyvistä seikoista, sillä näillä alueilla on suuria työllistymisen ja koulutuksen esteitä
- tietoa tuotetaan mikroyritysten tarjoamista työpaikoista helpottamaan päättäjiä suunnittelemaan ja toteuttamaan työnantajille ja työntekijöille suunnattuja riittäviä tukitoimia uusien ja parempien työpaikkojen luomiseksi pienyrityksiin
- tunnustetaan työllisyysalan ”työllisyys sopimuksia” ja innovatiivisia sopimuksia ja seurataan niitä
- aikanäkökohtia korostetaan *Bulletin on European Studies on Time* -lehden uudistamisen avulla (työaika ja muu sosiaalinen aika)
- tarjotaan enemmän tietoa työn tulevaisuudesta tietoyhteiskunnassa.

Muita työllisyys haasteeseen liittyviä hankkeita:

- Järjestetään sosiaalipolitiikan ja työpolitiikan yhteensovittamista koskeva dokumentointi ja tietojen levitys suhteessa tiedon käyttäjien tarpeisiin.
- Työllisyyspolitiikan vaikutus yritystason työoloihin ja niiden riippuvuus erilaisista joustoista analysoidaan ja saatuja tuloksia levitetään. Jonkin verran kiinnitetään huomiota myös lyhytaikaisiin työsuhteisiin Euroopan unionin alueella.
- Kotitalouksissa tehtävää työtä tutkitaan edelleen, sillä tämä työllistämistä vaihtoehto luo yhä enemmän uusia työpaikkoja ja kasvattaa nykyisiä työmarkkinoita, mihin sisältyy uhka työmarkkinoilla esiintyvistä lisääntyvästä syrjinnästä ja tuloeroista, kun naisille syntyy matalapalkkaisia ja osa-aikaisia töitä sekä työsuhteita, joista ei kerry eläketurvaa.

Seuraavat hankkeet liittyvät ensisijaisesti työllisyysaasteeseen.

Tulevaisuuden työllisyysvaihtoehdot

Hanke alkoi vuonna 1998, ja sen päämääränä on selvittää, kuinka eri työllisyysvaihtoehdot vastaavat työvoiman toiveita sekä miten toiveet työmarkkinoilla ja työllisyyspolitiikassa voidaan ottaa huomioon.

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa 1999 tutkittiin edustava otos 16–64-vuotiaita, jotka kuuluivat seuraaviin neljään ryhmään: työssäkäyvät, työhön tauon jälkeen palaavat, työmarkkinoiden uudet tulokkaat sekä työttömät. Vuoden 1999 aikana valmistui neljä raporttia, jotka koskevat itsensä työllistämistä, pääsyä työmarkkinoille, työaikaa ja työtilaa sekä perheen ja uran yhteensovittamista.

Tutkimuksen toinen vaihe valmistuu vuoden 2000 aikana, ja sen lopputuloksena on raportti ikääntymisen ja sukupuolen vaikutuksista. Samana vuonna valmistuu myös 16 maakohtaista raporttia.

Tärkeimpiä tuloksia käsittelevä konferenssi pidetään vuoden 2000 jälkipuoliskolla. Analyysit valmistuvat vuoden 2001 alussa.

(Hanke nro 0152. Tutkimuspäälliköt: M. Latta ja A. Parent-Thirion ja M. de Nanteuil).

Mikroyritysten työllistävä vaikutus

Tämä hanke alkoi vuonna 1996, ja se jatkaa pk-yrityksistä ja työpaikkojen luomisesta tehdyn kokeilututkimuksen johtopäätöksistä. Tutkimus on parhaillaan käynnissä neljässä valitussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, ja siinä tarkastellaan kaikkein pienimpien yritysten (1–9 työntekijää) tarjoamien työpaikkojen määrää ja laatua.

Hanke tarjoaa tietoa poliittisille päättäjille ja muille päättäjille siitä, kuinka suunnitella ja toteuttaa työnantajille ja työntekijöille suunnattuja riittäviä tukitoimia uusien ja laadullisesti hyvien työpaikkojen luomiseksi hyvin pieniin yrityksiin sekä kuinka samalla saadaan aikaan suurempi määrä menestyviä ja kestäviä yrityksiä.

Hankkeessa tutkitaan myös Euroopan unionin alueen mikroyrityksiin luotuja työpaikkoja ja niiden laatua. Tässä otetaan huomioon se, että eri maissa on

erilaiset käsitykset työpaikan laadusta. Näin ollen hanke liittyy suoraan Euroopan unionin työllisyyden suuntaviivojen yrittäjyyspilariin.

Hankkeessa tunnistetaan ja analysoidaan tärkeitä työoloja koskevia näkökantoja Euroopan unionin alueen mikroyrityksissä työntekijöiden, työnantajien ja muiden työmarkkinoilla toimivien osapuolten kannalta.

EIRON tekemän vertailututkimuksen tulosten perusteella tehdään myös kirjallisuuskatsaus pk-yritysten suhteista teollisuuteen.

(Hanke nro 0201. Tutkimuspäälliköt: F. Oliveira ja N.N.).

Työllisyyttä ja kilpailua koskevat työehtosopimukset

Säätiö määritteli vuonna 1999 ala- ja yrityskohtaisten työllisyys sopimusten käsitekehityksen ja teki aiheesta kaksi tapaustutkimusta. Toinen tutkimuksista antaa yleiskatsauksen työllisyys sopimusten levinneisyydestä ja käytännöistä 11 jäsenvaltiossa, toinen analysoi työllisyys sopimusten muotoa ja vaikutusta 45 tapaustutkimuksen perusteella.

Hankkeessa pyritään kehittämään vertailututkimusten tuloksia edelleen kahdelle taholle: ensiksi pyritään tunnistamaan, keräämään, analysoimaan ja vertailemaan innovatiivisia, tietyillä aloilla solmittuja sopimuksia; toiseksi pyritään analysoimaan työllisyys sopimuksia niissä monikansallisissa rakennemuutosta läpikäyvissä yrityksissä, jotka ovat organisoimassa uudelleen toimintojaan.

Lisäksi säätiö analysoi kerätyn aineiston laajemmin yhdessä kansallisten instituuttien kanssa. Aineistoon sisältyvät myös EIRON tekemän tutkimuksen tulokset. Aiemmin saatuja tuloksia käsitellään kahdessa työpajassa.

(Hanke nro 0211. Tutkimuspäälliköt: H. Krieger ja K. O'Kelly).

Ajankäytön muutokset: *BEST*

Bulletin on European Studies on Time -lehdellä (*BEST*), joka käsittelee suurta ajankäytön kehitykseen liittyvää aihealuetta, on 1990-luvun alusta lähtien ollut laaja, 6 000 kappaleen levikki.

Lehdestä on myös tullut säätiön sisäinen keskustelukanava, jossa voidaan käsitellä aikakysymyksiä ja jonka avulla säätiön hankkeiden välille kehitty

synergioita. Vuonna 2000 aiotaan julkaista kaksi numeroa:

- toisen numeron teemana on työajan jousto, sen yleisyys, luonne ja seuraukset
- toinen numero, jonka aiheesta tullaan keskustelemaan kokouksessa, joka pidetään säätiön eri aikaverkkojen kanssa.

Molemmissa numeroissa käsitellään sekä säätiöllä jo olevaa että ulkopuolista aineistoa.

Hankkeessa sovitetaan yhteen myös työaikaan liittyvät lailliset ja sopimusoikeudelliset puolet uudistamalla julkaisu *Legal and Contractual Limitations to Working Time in the European Union* (Lakisääteiset ja sopimusoikeudelliset työaikarajoitukset Euroopan unionissa; viimeksi korjattu painos vuodelta 1996).

(Hanke nro 0106. Tutkimuspäälliköt: P. Paoli, M. de Nanteuil, T. Kauppinen ja N.N.).

Työskentely tulevaisuudessa tietoyhteiskunnassa

Säätiö on 1980-luvun alusta asti analysoinut uuden tieto- ja tietoliikennetekniikan vaikutuksia työ- ja elinoloihin. Tutkimusten aiheina ovat olleet muun muassa sähköinen koti, sähköinen kaupunki, etätö sekä joustava tilan- ja ajankäyttö. Tutkimuksen tavoitteena on ollut tuoda esiin yhteiskunnallisia seurauksia ja aiheita tässä pääasiassa teknispainotteisessa kehityksessä.

Säätiö julkaisi vuonna 1997 (CD-ROM-levyllä) oppaan *European Guide for Virtual Companies* (Eurooppalainen opas virtuaaliyrityksille). Tarkoitus on edelleenkin pysyä tietotekniikan vaikutuksia käsittelevän tutkimuksen terävimmässä kärjessä. Säätiö ja ILO ovat tehneet yhteistyössä tutkimuksen, jossa käsitellään sitä, miten uusi tietotekniikka mahdollistaa työnteon yli maan rajojen (toisesta maasta tehtävä etätö ja kansainvälinen työvoiman vuokraus). Tutkimuksen tulokset julkaistaan ja laitetaan levitykseen.

(Hanke nro 0110. Tutkimuspäälliköt: T. Kauppinen ja S. Demetriades).

Tasa-arvohaaste

Kauden 1997–2000 nelivuotisohjelma oli säätiön työohjelmista ensimmäinen, jossa selvästi tuotiin esiin tasa-arvokysymys itsenäisenä painopistealueena sekä se, miten tärkeää on sisällyttää alue kaikkeen säätiön työhön silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Ohjelmassa keskitytään ensi sijassa miesten ja naisten tasavertaisiin mahdollisuuksiin, mutta tuodaan esiin tasa-arvokysymykset myös ikään, rotuun ja muihin tekijöihin perustuvassa syrjinnässä.

Säätiön voimassa oleva työohjelma on hyvin läheisessä yhteydessä tasavertaisten mahdollisuuksien edistämiseen EU:n politiikassa. Tavoite on määritelty Amsterdamin sopimuksessa, yhteisön yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevassa toimintaohjelmassa vuosiksi 1996–2000, Euroopan työllisyysstrategiassa ja komission sosiaalialan toimintaohjelmassa kaudeksi 1998–2000. Komission valtavirtaistamispolitiikalle on keskeistä ajatus tasavertaisten mahdollisuuksien sisällyttämisestä kaikkiin yhteisön tärkeisiin toimintaperiaatteisiin. Valtavirtaistaminen tarkoittaa *tutkimuksen ja poliittisen keskustelun valtavirran muuttamista* niin, että tasavertaisten mahdollisuuksien käsite sisältyy kaikkiin strategioihin ja että tasa-arvokysymykset otetaan huomioon kaikilla politiikan alueilla.

Valtavirtaistaminen ei kuitenkaan riitä. Tarvitaan myös positiivista toimintaa eli hankkeita, jotka antavat selkeät edellytykset tasavertaisten mahdollisuuksien periaatteen edistämiseksi ja saavuttamiseksi. Siksi on tarpeen ottaa käyttöön dualistinen toimintamalli. Tämä käy selville myös vuoden 1999 työllisyyden suuntaviivoista Euroopassa, jossa neljäs pilari on omistettu yksinomaan miesten ja naisten tasavertaisille mahdollisuuksille; lisäksi valtavirtaistamista tarvitaan kaikissa muissakin pilareissa: työllistettävyysepilarissa, sopeutumiskyvyn pilarissa ja yrittäjyyspilarissa.

Meneillään olevassa kauden 1997–2000 nelivuotisohjelmassa määritellään tasa-arvohaasteen osalta kolme päätavoitetta:

- Dokumentoida ja arvioida strategioita yhtäläisten mahdollisuuksien käytännön toteutuksen edistämiseksi työpaikalla, palkallisessa ja palkattomassa työssä sekä laajemmalti yhteiskunnassa.

Tavoite liittyy läheisesti eurooppalaisen politiikan päämäärään, jonka mukaan miesten ja naisten on voitava yhdistää työ ja perhe-elämä, sekä politiikkaan, joka luo tasavertaiset edellytykset työhönpääsulle ja hyvälle työoloille.

- Tutkia yhtäläisten mahdollisuuksien toteutuksen tiellä olevia esteitä ja niiden parantamista sekä suorasta tai epäsuorasta diskriminoinnista kärsivien ryhmien suurempaa mukaan ottoa päätöksentekoprosessiin.

Tämän tavoitteen täyttäminen edistää työtä, jota Euroopan komissio on tehnyt päättävässä asemassa olevien henkilöiden sukupuolijakauman tasaamiseksi sekä työpaikoilla että yhteiskunnassa yleensä.

- Ottaa huomioon ja analysoida huomattavia kehityssuuntia, kuten tietoyhteiskunta, taloudellinen ja rahaliitto ja työmarkkinoiden muuttuva luonne, miesten ja naisten yhtäläisiin mahdollisuuksiin sekä muihin diskriminoinnista kärsiviin ryhmiin nähden.

Eurooppalaisen politiikan tavoitteena tällä alueella on edistää tasa-arvoa muuttuvassa taloustilanteessa. Samalla pyritään aktivoimaan talouselämän ja yhteiskunnan toimijat, jotta tasa-arvo toteutuisi erityisesti opiskelussa, ammatillisessa koulutuksessa ja työmarkkinoilla.

Vuoden 2000 työohjelmassa lähestytään tavoitteita kahdelta suunnalta: ohjelma, samoin kuin säätiön nykyinen meneillään oleva nelivuotisohjelmakin, sisältää sekä valtavirtaistamispyrkimykset että positiivisen toiminnan. Tulevana vuonna tarkastellaan lisäksi sekä sukupuolten tasa-arvoon liittyviä että muunlaisia tasa-arvokysymyksiä. Sukupuoli on silti edelleen tärkein tarkastelun lähtökohta. Vasta sen jälkeen tulevat ikäkysymykset, ja säätiö jatkaakin Euroopan väestön ikääntymisen vaikutuksia tutkivaa työtään.

Seuraavat hankkeet liittyvät ensisijaisesti tasa-arvohaasteeseen.

Sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen työpaikoilla

Hanke alkoi vuonna 1999, ja se osoittaa, miten kahdeksan Euroopan maan yrityksissä toimitaan tasa-arvon edistämiseksi ja parannetaan työoloja tasa-arvosuunnitelmien avulla. Tasa-arvosuunnitelmien laatimiseksi tehdyt aloitteet, itse suunnitelmat ja niiden toteutus analysoidaan.

Vuonna 2000 tehdään ensimmäinen arviointi 24 tasa-arvosuunnitelmasta, maakohtaiset raportit tehdään loppuun ja valmistetaan yhteenvetoraportti.

Samana vuonna järjestetään myös työpaja, jossa julkistetaan hankkeen tulokset ja keskustellaan niistä sekä arvioidaan aiheeseen liittyviä tulevaisuuden tutkimustarpeita eurooppalaisille päättäjille.
(Hanke nro 0215. Tutkimuspäälliköt: M. Latta ja P. Paoli).

Työ, perhe ja yhteisö

Hanke alkoi vuoden 1998 lopussa kahdeksassa jäsenvaltiossa, ja siinä tutkitaan ja arvioidaan, missä määrin kotitalouksien tarjoama, perinteisesti palkaton työ vaikuttaa työttömyyden ja syrjäytymisen torjuntaan. Hankkeessa tarkastellaan kotitalouksien tarjoamien työpaikkojen laatua ja työoloja kotitalouksissa sekä erityisesti sitä, miten tämän alan tarjoamat uudet työpaikat ovat yhteydessä tasavertaisten mahdollisuuksien edistämiseen sekä työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen.

Kansallisissa tutkimuksissa

- analysoidaan kotitalouksien tarjoaman, perinteisesti palkattoman työn laatua ja määrää
- kirjataan kotitalouksissa työskentelevien henkilöiden ominaisuuksia ja heidän työolojaan
- tunnistetaan työpaikoilla tehtäviä ja yhteiskunnallisia toimenpiteitä, jotka edistävät työn sekä perhe-elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan yhteensovittamista
- arvioidaan tasa-arvonäkökulmasta kotitalouksien palveluksessa tehtävän työn vaikutusta perheessä tehtävän työn ja yhteiskunnallisen toiminnan jakaantumiseen.

Kansalliset tutkimukset valmistuvat vuonna 1999. Vuonna 2000 julkaistaan ja jaetaan yhteenvetoraportti ja järjestetään Euroopan laajuinen seminaari sekä työpajoja jäsenvaltioissa.

Tulokset esitetään suppeissa toimintalinjojen esittelyissä, ja ne suhteutetaan ajankohtaisiin työllistymisen, työjärjestelyjen, tasavertaisten mahdollisuuksien, sosiaaliturvan ja sosiaalisen syrjäytymisen aloihin liittyviin avainalueisiin.

(Hanke nro 0202. Tutkimuspäälliköt: R. Anderson ja P. Carotenuto).

Terveyden ja hyvinvoinnin haaste

Terveys ja hyvinvointi ovat edelleen keskeisiä alueita eurooppalaisessa politiikassa. Yleinen mielipide on, että rahaliitto ja Euroopan kilpailuaseman parantaminen maailmanlaajuisesti eivät saa heikentää elämänlaatua eivätkä etenkään työelämän laatua. Päinvastoin uskotaan työpaikkojen vakauden ja hyvien työolojen parantavan kilpailukykyä.

Euroopan komission sosiaalialan toimintaohjelmassa (1998–2001) pyritään nykyaikaistamaan työjärjestelyjä, luomaan terve työympäristö, kehittämään tilastotietoja ja tunnistamaan uusia työtapaturomariskejä, saavuttamaan tasa-arvo ja kamppailemaan syrjintää vastaan sekä edistämään sosiaalista kehitystä ulottumaan kaikkiin.

Komission työterveys- ja työturvallisuusohjelmassa (1996–2000) korostetaan työolojen ja työllistettävyyden yhteyttä sekä osoitetaan työolojen muutosten seurannan tärkeys. Molemmissa ohjelmissa mainitaan säätiön osuus kyseisten päämäärien saavuttamisessa.

Vuoden 1998 yhteisymmärryspöytäkirjan pohjalta säätiö on ryhtynyt yhteistyöhön Euroopan työturvallisuus- ja työterveysviraston (Bilbao) kanssa. Näin varmistetaan, ettei toiminnoissa esiinny päällekkäisyyttä.

Euroopan unionin työllisyysuuntaviivat kohdistuvat tarpeisiin parantaa työllistettävyyttä, edistää sopeutuvuutta uudistamalla työjärjestelyjä sekä edistää tasavertaisia mahdollisuuksia vähentämällä sukupuolten välistä eriarvoisuutta ja sovittamalla yhteen työ- ja perhe-elämä.

Säätiön vuosien 1997–2000 nelivuotisohjelma esittää, että terveyden ja hyvinvoinnin alueella tavoitteina on

- asettaa etusijalle menettely, joka pohjautuu terveys- ja hyvinvointiriskien kokonaisvaltaiseen ennalta ehkäisemiseen tunnistamalla erilaisia strategioita, välineitä ja kannustimia
- tutkia uusia menettelytapoja elämänlaadun, terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseksi ja kehittää uusia indikaattoreita valvontaa ja arviointia varten työpaikalla ja sen ulkopuolella ottaen huomioon työn ja elintapojen muuttuva luonne ja vaatimukset parannetun ympäristön kehittämiseksi

- tuoda esille työpaikan terveyden ja yksityiselämän edistämisen aiheuttamien toimien kustannukset ja edut
- arvioida julkisten palvelujen laatua ja tehokkuutta sekä toimia, jotka vaikuttavat terveyteen ja hyvinvointiin.

Vuodeksi 2000 suunniteltu toiminta edistää Euroopan unionin toimintaperiaatekeskustelua ja edellä kuvattuja säätiön tavoitteita.

Kolmas Euroopan työolojen katsaus tuottaa ajankohtaista tietoa vuoden 2000 Euroopan työoloista. Siinä määritellään edellisten, vuosien 1991 ja 1996 katsausten tuloksiin sisältyvät suuntauksat. Kerätty aineisto antaa yksityiskohtaisemman kuvan useista alueista, kuten eri sektoreiden työnkuvasta, pk-yritysten työoloista, iän ja työolojen suhteesta, työjärjestelystä, sukupuolijakaumista, ajasta ja ajankäytöstä (hanke 0156). Aineistoa voi tarkastella myös Internetissä.

Työajan joustavuuden yleisyyttä, luonnetta ja seurauksia tarkastellaan hankkeessa 0106.

Työllisyyspolitiikan ja työolojen yhteyksiä tarkastelevan hankkeen (0203) tulokset julkaistaan ja levitetään. Tutkimus keskittyy siihen, miten joustot vaikuttavat terveyteen ja työoloihin, osallistumiseen sekä tötaitojen kehittämiseen.

Seuraavat hankkeet liittyvät ensisijaisesti terveyden ja hyvinvoinnin haasteeseen.

Työolojen seuranta Euroopan unionin alueella

Vuodesta 1990 säätiö on teettänyt viiden vuoden välein tehtäviä haastattelututkimuksia. Edustava otos työtä tekeviä kansalaisia on vastannut kysymyksiin, jotka ovat koskeneet ihmisten käsityksiä omista työoloistaan.

Kolmas Euroopan työolojen katsaus aloitettiin vuonna 1999. Otoskokoja kasvatettiin sektorikohtaisen analyysin tekoa varten. Seuraavat tietojen analysointiin perustuvat tai liittyvät toimenpiteet tehdään tulevaisuudessa:

- Analysoidaan ja julkaistaan sisäiseen käyttöön tutkimuksen tärkeimmät tulokset, jotka arvioidaan vuonna 2000.

- Lisäksi analysoidaan seuraavia alueita:
 - sektorikohtaiset työnkuvat
 - ikä ja työolot
 - pk-yritykset
 - työjärjestelyt ja työolot
 - työnkuva
 - sukupuoli
 - aika ja ajankäyttö
(raportti ja yhteenveto tehdään jokaisesta alasta).
 - Perustetaan Internet-sivu, josta saa tietoa tutkimustuloksista ja josta on linkit muihin tietolähteisiin.
- (Hanke nro 0156. Tutkimuspäälliköt: P. Paoli ja D. Politis).

Työllisyyspolitiikan vaikutus työoloihin

Tutkimuksessa analysoitiin vuonna 1999 yritysten henkilöstön voimavaroihin liittyvän politiikan vaikutusta työoloihin (laajasti ymmärrettyinä siten, että niihin sisältyvät muun muassa terveys, osallistuminen ja työtaidot). Erityisesti on tutkittu, kuinka paljon yritykset hyödyntävät erilaisia joustavia työmuotoja sekä yrityksen sisällä että sen ulkopuolella.

Vuonna 2000 keskitytään tulosten julkaisemiseen ja jakeluun.

Lisäksi analysoidaan tilapäistyövoiman vuokrauksen eri puolia. Vuokrattava tilapäistyövoima on kasvava työllistämismuoto Euroopan työmarkkinoilla.

Tilastojen mukaan työmuotojen joustavuus korreloi voimakkaasti huonojen työolojen kanssa, mutta kvalitatiivinen analyysi tuo esiin työolojen vaihtelevan tilanteen. Joissakin tapaustutkimuksissa korostetaan työn joustavuuden, epävarmuuden ja huonompien työolojen välisiä yhteyksiä. Jotkin tutkimukset tuovat esiin tilapäistyöntekijöille kelvollisten työolojen tärkeyden työsuhteen tyypin muuttuessa epävarmemmaksi.

Joustava työvoimapolitiikka on muutakin kuin johtamisstrategioiden ilmenemismuoto. Se on myös vastaus työmarkkinoiden ilmaisemaan tarpeeseen. Yritysstrategioiden ja työntekijöiden tarpeiden sekoitusta on selvitettävä.

Edellä mainittujen näkökohtien valossa tämä hanke suuntautuu kolmelle alalle:

- työvoiman vuokraustoimistojen välittämän tilapäisyvoiman työsopimukseen liittyvät lailliset näkökohdat ja työehtosopimukset
- hankkeen käsittelemän alueen laajuus eri Euroopan valtioissa
- työmarkkinajärjestelyt ja työmarkkinoiden jakautuminen.

(Hanke nro 0203. Tutkimuspäälliköt: M. de Nanteuil, P. Paoli ja M. Latta).

Kestävän kehityksen haaste

Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan jatkuvan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen saavuttamista ympäristöä ja luonnon resursseja vaarantamatta. Ihmisen tulevan toiminnan ja kehityksen laadun arvioidaan riippuvan yhä voimakkaammin tämän tasapainon ylläpitämisestä. Kasvava tietoisuus kestävään kehitykseen liittyvistä kysymyksistä on vaikuttanut hallinnon ja lainsäädännön kehitykseen sekä Euroopan unionissa että kaikkialla maailmassa.

Sopimuksessa Euroopan unionista määritellään yhdeksi päätavoitteeksi kestävä kehityksen saavuttaminen, ja sitoumusta korostetaan ja vahvistetaan Amsterdamin sopimuksessa. Käytännössä se tarkoittaa, että päättäjien on otettava huomioon kaikkien poliittisten aloitteiden ympäristövaikutukset taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lisäksi ja luotava lainsäädäntö, jolla varmistetaan Euroopalle mahdollisuudet kehittyä ja vaurastua kestävällä tavalla.

Säätiö voi toimia erityisessä roolissa tukeakseen kestävään kehitykseen siirtymistä. Säätiön erityisalue, sen ”markkinarako”, on kestävä kehityksen sosiaalinen ulottuvuus. Laajasti määriteltynä tämän käsitteen katsotaan sisältävän työolot, terveyden ja turvallisuuden sekä työjärjestelyt. Koska säätiö perustuu neliosaiseen rakenteeseen ja siinä ovat edustettuina työnantaja- ja työntekijäjärjestöt, hallitukset ja Euroopan komissio, tutkimusalueet on valittu siten, että ne edustavat työmarkkinaosapuolten yhteisiä etuja. Ne on valittu myös siten, että ne täydentävät Euroopan komission ja Euroopan ympäristökeskuksen kestävä kehityksen tutkimustoimintaa.

Säätiön kestävä kehityksen työohjelman tavoitteet ovat lyhyesti

- tunnistaa ja arvioida sellaisia menettelytapoja, joilla vauhditetaan tietoisuuden ja muutosten edistämistä teollisuuden sekä erityisesti pk-yritysten ja kuluttajien parissa tavoitteena siirtyä kohti tuotannon ja kulutuksen kestävä kehityksen malleja

- tutkia ja analysoida uusien välineiden ja toimien vaikutusta erityissektoreilla, kuten ympäristöalalla, kilpailukyvn ja työllisyystavoitteiden tasapainottamiseksi kestäväen tuotannon ja kulutuspolitiikan kanssa sekä elin- ja työskentelyolojen parantamisen kanssa
- kehittää jaetun vastuun käsitettä ja tärkeimpien yhteiskunnallisten toimijoiden (viranomaiset, julkiset ja yksityiset yritykset, ammattijärjestöt, työntekijät ja ammattiliitot, muut kuin julkiset järjestöt ja kansalaiset) kestäväen kehityksen politiikkaan ja toteuttamiseen osallistumista sekä arvioida niiden vaikutusta.

Säätiö on omaksunut näiden tavoitteiden saavuttamiseksi strategian, jonka mukaan se tarjoaa työmarkkinaosapuolille erilaisia välineitä, joiden avulla ne voivat tasapainottaa kilpailukyvn ja työllisyyden tavoitteita kestäväen tuotanto- ja kulutuspolitiikan sekä parempien elin- ja työolojen kanssa.

Vuosina 1997–1999 säätiön tutkimustoiminta keskittyi suunnittelumetologioihin, ympäristöhallintajärjestelmiin, jotka liittyvät terveyden ja turvallisuuden, elin- ja työympäristön parantamiseen tähtääviin taloudellisiin kannustimiin sekä koulutusaloitteisiin. Kussakin tapauksessa tarkoituksena oli tarjota tärkeimmille päättäjille ja suunnittelijoille ideoita, välineitä ja tietoverkkoja, joiden avulla heidän olisi helpompi kehittää kokonaisvaltaisia lähestymistapoja ympäristön sekä terveyden ja turvallisuuden parantamiseen. Tiedon levittämiseksi säätiön www-sivuille on kerätty laajalti tietoa kestävästä kehityksestä oman otsikkonsa alle.

Vuonna 1999 säätiö saattoi työnantaja- ja työntekijäjärjestöt yhteen hallitusten ja muiden kuin viranomaisjärjestöjen edustajien kanssa. Tarkoituksena oli keskustella työmarkkinaosapuolten roolista kestävässä kehityksessä. Tässä konferenssissa tehtiin useita ehdotuksia asioista, joita voitaisiin harkita otettavaksi mukaan säätiön tuleviin työohjelmiin. Jotkin näistä suosituksista on sisällytetty vuoden 2000 työohjelmaan.

Yleisesti ottaen säätiön kestäväen kehityksen ohjelma siirtyy konsolidointi-, levitys- ja keskusteluvaiheeseen vuonna 2000. Osana käynnissä olevaa hanketta, joka koskee kestäväen kehityksen suunnittelua, on ehdotettu järjestettäväksi ”Eurooppalainen kestäväen kehityksen konferenssi – pk-yritykset ja uudet yritykset”. Siihen koottaisiin kokemuksia säätiön eri

aloitteista, erityisesti niistä, jotka koskevat kestävän kehityksen taloudellisia välineitä, opiskelua ja koulutusta kestävän kehityksen ammatteihin, sekä aloitteista, jotka on suunnattu pk-yritysten ja mikroyritysten kestäväan kehitykseen tähtäävään toimintaan.

Seuraavat hankkeet liittyvät ensisijaisesti kestävän kehityksen haasteeseen.

Suunnittelu kestäväää kehitystä varten

Vuonna 1997 aloitetulla hankkeella pyritään siihen, että työmarkkinaosapuolet olisivat aiempaa enemmän mukana kehittämässä tehokkaita ohjelmia, joilla edistetään kestäväää kehitystä, terveyttä ja työllisyyttä. Useita aloitteita tehdään työkalujen, tietoverkkojen ja koulutuksen edelleen kehittämiseksi kestävän tuotannon toteuttamiseen osallistuville tärkeimmille toimijoille, kuten teollisuuden edustajille, työmarkkinaosapuolille ja suunnittelijoille.

Kestäväan kehitykseen siirtymisen työllistämispotentiaalia arvioidaan. Hanke liittyy sekä ympäristöön että työoloihin. Siinä tarkastellaan ympäristöhoidon vaikutuksia työterveyteen ja -turvallisuuteen ja päinvastoin sekä keinoja määritellä suunnitelmia, jotka yhdistäisivät tehokkaasti nämä kaksi alaa. Hankkeessa tutkitaan uusiutuvien luonnonvarojen vaikutuksia ympäristöön, työpaikkojen luomiseen ja elämisen laatuun. Käytännön esimerkkejä annetaan sellaisista kestäväistä tuotantotavoista ja kulutustottumuksista, jotka parantavat ympäristöä, terveyttä ja työllisyyttä.

Vuonna 2000 säätiö toimii niiden ehdotusten pohjalta, joita työmarkkinaosapuolet tekivät vuonna 1999 Euroopan konferenssissa työmarkkinaosapuolten osallistumisesta kestäväan kehitykseen. Säätiö järjestää ”Euroopan kestäväan kehityksen konferenssin – pk-yritykset ja uudet yritykset”. Euroopan uudet yrittäjät, pienet ja keskisuuret yritykset ja mikroyritykset ovat kaikki ratkaisevassa asemassa kestäväan kehityksen käyttämisessä eteenpäin vieväna innovatiivisena voimana. Joukko säätiön tutkimushankkeita, kuten suunnittelu kestäväää kehitystä varten (0204), kestäväan kehityksen taloudelliset välineet (0205) ja opiskelu ja koulutus kestäväan kehityksen ammatteihin (0206) ovat käsitelleet sitä, miten pk-yrityksiä voidaan tukea kestäväan kehityksen mukaisessa toiminnassa. Konferenssissa on tarkoitus koota yhteen nämä kokemukset.

Konferenssissa keskustellaan pk-yritysten roolista kestävässä kehityksessä, esitellään järjestelmiä, joilla tuetaan innovaatioita ja uusia yrityksiä, annetaan käytännön esimerkkejä ja keskustellaan asioista, joiden kanssa poliittiset päättäjät joutuvat tekemisiin kestävässä kehityksessä alalla. Suunnitteilla on kaksi erillistä kokoontumista, joista toinen on tarkoitettu pk-yrityksille ja toinen poliittisille päättäjille.

(Hanke nro 0204. Tutkimuspäälliköt: H. Litske ja M. Miller).

Kestävän kehityksen taloudelliset välineet: elin- ja työolojen parantaminen

Taloudellisten ja verotuksellisten välineiden käytöstä sekä elin- että työympäristössä laadittiin yhteenveto, joka perustuu säätiön ja muiden järjestöjen (esim. Euroopan komission, Euroopan ympäristökeskuksen, OECD:n) aiempiin tutkimuksiin. Hanke aloitettiin vuonna 1997 kokeiluhankkeena, johon osallistui kaksi Euroopan maata. Sitä laajennettiin vuonna 1998 uusilla mailla, jotta voitaisiin paremmin tunnistaa edut, joita saavutetaan yhtenäisellä lähestymistavalla elin- ja työympäristöön, ja jotta annettaisiin tilanteesta parempi kokonaiskuva. Tutkimus saatettiin päätökseen vuonna 1999. Vuonna 2000 laaditaan päätöksentekijöitä varten yhteenveto säätiön työstä.

(Hanke nro 0205. Tutkimuspäälliköt: H. Litske ja M. Miller).

Opiskelu ja koulutus kestävässä kehityksessä ammatteihin pk-yrityksissä

Hankkeen tavoitteena on määrittää pk-yritysten koulutustarpeet ja se, mitä vaatimuksia ne asettavat eriasteisille oppilaitoksille (yläasteen ja keskiasteen oppilaitoksille sekä yliopistoille ja korkeakouluille) ja eri toimijoille (julkisille viranomaisille, oppi- ja koulutuslaitoksille, työmarkkinaosa-puolille jne.) siirryttäessä kestävämpään kehitykseen. Tämän toivotaan luovan myös uusia työpaikkoja.

Hanke koostuu tiedustelusta ja tapaustutkimuksista. Osana tätä työtä määritellään myös toimenkuvia ja mietitään, pystyvätkö nykyiset rakenteet täyttämään uudet vaatimukset ja täytyykö pk-yrityksiä varten tehdä muutoksia ja laatia uusia toimenpiteitä, jotka ottavat huomioon erot kansallisissa ja alueellisissa perinteissä. Sääntelyviranomaisten kyky vastata koulutustarpeisiin arvioidaan, koska se, miten ne tulkitsevat ja suorittavat

tehtäviään, voi vaikuttaa hyvin paljon siihen, noudatetaanko pk-yrityksissä nykyisiä ja tulevia vaatimuksia.

Säätiö arvioi ja vertailee maakohtaisten tutkimusten tuloksia. Tämän perusteella se voi tehdä päätelmänsä siitä, mihin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä EU:n tasolla ja kansallisella tasolla. Vuonna 2000 laaditaan yhteenvetoraportti. Vuonna 1999 luotiin opiskelu- ja koulutustietokanta, joka avattiin Internetissä säätiön verkkosivustolla kestävän kehityksen otsikon alla. Tätä tietokantaa laajennetaan vuoden 2000 aikana yhteistyössä Cedefopin kanssa.

(Hanke nro 0206. Tutkimuspäälliköt: M. Miller ja H. Litske).

Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden haaste

Amsterdamin sopimuksessa korostetaan, että työhönpääsyn edistäminen on ensisijaisen tärkeä tehtävä EU:ssa. Yleisemmin siinä on korostettu huomion kiinnittämistä sosiaalisen syrjäytymisen aiheuttamaan kasvavaan yhteiskunnalliseen riskiin sekä siihen liittyvään syrjäntöngelmaan. Työllisyyden ja sosiaaliturvan toimintamallien yhteydet sekä yhtenäisten toimintamallien tarve ovat sekä EU:n työllisyyttä koskevien suuntaviivojen että rakennerahastoja koskevien uusien asetusten ja vuoden 1999 laajojen taloudellisten tavoitteiden keskeisiä aiheita. Sosiaalinen syrjäytyminen ja syrjäytymistä torjuvat toimenpiteet ovat keskeisellä sijalla komission sosiaalialan toimintaohjelmassa kaudeksi 1998–2000. Toimintaohjelmassa korostetaan myönteisiä päämääriä sekä integraatiota ja osallistumista edistävää toimintaa.

Säätiön työtä vuodeksi 2000 on kehitetty suhteessa muualla tehtävään työhön, mutta myös avainyleisöjä, kuten työmarkkinaosapuolia ja kansalaisjärjestöjä, on kuultu. Säätiön työn punaisena lankana on ollut näiden keskeisten osapuolten ja erityisesti kansalaisten, kuten palvelujen käyttäjien, paikallisten järjestöjen jäsenien ja sosiaalisen syrjäytymisen kohteeksi joutuneiden rooli. Tämä liittyy nykyisen politiikan kahteen avaintekijään: kansalaisaktiivisuuteen ja mukana olevien avainosapuolten koordinoituun työskentelyyn. Osallistuminen, yhteistyökumppanuus ja mukaan ottaminen sekä näitä ongelmallisempi valtuuttamisen käsite ovat koko ohjelman kantavina ajatuksina.

Nykyiset hankkeet pohjautuvat luonnollisesti aikaisemmasta työstä saatuihin kokemuksiin. Tämä työ on koskenut suurelta osin tapaustutkimuksia innovaatioista ja uudistuksista, kokeilutoiminnasta ja hyvistä käytännön toimintatavoista. Nykyisessä työohjelmassa jatketaan tätä lähestymistapaa joiltakin osin, kuten julkisten sosiaalipalvelujen hankkeessa (0209), samalla kun myös pyritään kuroma umpeen aikaisempia tutkimuksia vaivannutta tiedon puutetta sekä tutkimaan kriittisesti syrjäytymisen torjunnassa tapahtuneita muutoksia. Muulla työllä, kuten työllisyyden ja sosiaaliturvan menettelytapojen koordinoimista koskevalla tutkimuksella (hanke 0194), pyritään käyttämään paikallisen tason hyvistä käytännön toimintatavoista saatua kokemusta hyväksi hyvinvointipolitiikan ja sosiaaliturvajärjestelmien laajamittaiseen uudistamiseen. Yleisemmällä tasolla ja erityisesti tänä

nelivuotisohjelman viimeisenä vuonna työn tarkoituksena on oppia tutkimuksesta ja käytännön toiminnasta (hanke nro 0220) ja välittää tämä oppi päättäjille merkityksellisellä tavalla.

Nelivuotisohjelmassa vuoden 2000 toiminnan yleisessä kehityksessä ovat sosiaalisen yhteenkuuluvuuden haasteen tavoitteet:

- arvioidaan aktiivisen kansalaisuuden ja aktiivisten toimintaohjelmien käsitteitä ja sitä, kuinka ne vaikuttavat nykyiseen kehitykseen
- tutkitaan, kuinka julkiset valtavirtaohjelmat voivat tukea tehokkaita paikallisia strategioita, joiden tavoitteena on sosiaalisen yhtenäisyyden rakentaminen
- tarkastellaan mekanismien ja prosessien dokumentoinnin takana olevia tekijöitä innovatiivisten kehityssuuntien todellisten tulosten analysoimiseksi sekä toimintaohjelmissa että käytännössä.

Nykyisessä sosiaaliturvauudistukseen tähtäävässä työssä (hanke 0194) on selvästi voitu käyttää laajamittaisesti hyväksi säätöön vuonna 1996 Irlannin puheenjohtajakauden aikana pidetyn konferenssin tuloksia. Nämä tulokset koskevat sosiaaliturvan uusia suuntaviivoja sekä komission uudempaa selvitystä minimitoimeentulon turvaamiseen tähtäävistä suunnitelmista EU:ssa. Tutkimuskehys on perustunut säätöön julkaisuun ”*Sosiaaliturvan ja työnteon yhteensovittaminen*” kerättyjen aktivointipolitiikkojen arviointiin. Uusi tutkimustyö tällä alueella pyrkii tunnistamaan keinoja työllisyyden ja sosiaaliturvan toimintaperiaatteiden sekä niihin liittyvien palvelujen koordinoimiseksi. Lisäksi siihen sisältyy esimerkkejä toteuttamismalleista, kuten paikallisista yhteistyökumppanuuksista, joita on tarkasteltu aikaisemmissa tutkimuksissa. Eri mallien tehokkuus työllistettävyyden lisäämiseksi on keskeisessä osassa, ja hankkeessa pyritään arvioimaan innovatiivisen toiminnan tuloksia sekä selvittämään haasteeseen liittyvissä tavoitteissa esiin tuotuja aktivointikäsitteitä. Yhtymäkohtia on myös runsaasti työllisyshaasteessa korostettuihin näkökohtiin, jotka koskevat muita huonommassa asemassa olevien ryhmien työhön pääsyä.

Julkisia sosiaalipalveluja koskeva hanke (0209) perustuu aikaisemman tutkimuksen tuloksiin, joista on raportoitu otsikolla ”*Julkiset hyvinvointipalvelut ja sosiaalinen syrjäytyminen*”. Tällä kertaa painopiste on siinä, miten yhtenäisempien ja tarpeita paremmin vastaavien palvelujen

kehittäminen vaikuttaa henkilökunnan työoloihin ja työelämän laatuun sekä palvelujen käyttäjille tarjottavien palvelujen laatuun. Myös tässä työssä käytetään hyväksi aikaisempaa tutkimustietoa syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tilanteesta, esimerkiksi ikääntyvien perhehoidosta. Lisäksi työssä käytetään suuressa määrin myös terveyden ja hyvinvoinnin haastetta käsittelevässä luvussa raportoitua tutkimustietoa työoloissa tapahtuneista muutoksista. Hoivapalvelujen kehittäminen nostaa esiin miesten ja naisten erilaisiin kokemuksiin liittyviä kysymyksiä. Niitä käsitellään myös tasa-arvohaastetta koskevassa luvussa. Uusien työpaikkojen luominen ja työelämän laatu julkisten sosiaalipalvelujen alalla liittyvät välittömästi työllisyyttä koskevien suuntaviivojen useisiin osa-alueisiin. Näiden palvelujen laatua koskevat kysymykset liittyvät vahvasti komission viimeisimmissä sosiaalista suojelua koskevissa tiedonannoissa esitettyihin huolenaiheisiin.

Vuoden 2000 aikana tehtävässä työssä keskitytään Euroopan yhteenvetoraporttien laatimiseen molemmista päähankkeista (0204 ja 0209) ja raporttien levittämiseen. Tämän lisäksi kansallisten tutkimusten tuloksia levitetään jatkuvasti sekä tuetaan työpajoja ja konferensseja.

Säätiön tutkimustyön viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana tuottama tieto sosiaalisesta syrjäytymisestä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta edistävästä toimenpiteistä vedetään yhteen. Erityisesti painotetaan sitä, miten tehokkaasti eri mallit parantavat yhteiskunnan ja talouselämän muutosten syrjäyttämien ryhmien tilannetta. Raportissa (hanke nro 0220) tarkastellaan eri osapuolten roolia muutoksen aloittamisessa, toteuttamisessa ja hallinnassa. Tässä pohdinnassa säätiön tuottamasta tiedosta ja säätiön panoksesta sosiaalisen yhteenkuuluvuuden hyväksi käsitellään myös uusina esiin tulevia poliittisia kysymyksiä, unionin laajentumisprosessia ja säätiön työn tulosten tehokasta levittämistä. Meneillään olevan työn keskeisten viestien jatkuva ja yhä tehokkaampi tekeminen on jatkossakin tärkeä tehtävä. Se on ehkä entistäkin tärkeämpää siksi, että komissio ja parlamentti vaihtuvat, mutta myös siksi, että sosiaalista syrjäytymistä torjuville poliitikoille on EU:n tasolla annettu uudenlainen painopistealueen asema.

Seuraavat hankkeet liittyvät ensisijaisesti tähän haasteeseen.

Sosiaaliturva- ja työllisyyspolitiikan yhtenäisten lähestymistapojen koordinointi

Vuonna 1999 aloitetussa tutkimuksessa pyritään keräämään ja analysoimaan tietoa hyvinvointi- ja työllisyyspolitiikkojen koordinoinnista sekä poliittisella että käytännön toiminnan tasolla ja suhteessa käyttäjien tarpeisiin. Siinä tutkitaan paikallisten, alueellisten ja kansallisten politiikkojen välisiä yhteyksiä sekä keinoja niiden toteuttamiseksi eri tasoilla. Tutkimus perustuu pääasiassa kvalitatiiviseen tietoon (syvähaastatteluihin ja tapaustutkimuksiin).

Vuoden 2000 aikana jäsenvaltioissa järjestetään kansallisia työpajoja kansallisten tulosten levittämiseksi ja vahvistamiseksi. Tutkimusten Euroopan tulosten yhteenvetoraportin laatiminen aloitetaan. Tutkimuksessa selvitetään myös minimitoimeentuloturvan piirissä olevien tunnusmerkkejä 15 jäsenvaltiossa. Siitä seuraa sellaisen tiedon kerääminen ja yhdistäminen, jota ei ole vielä käytettävissä Euroopan tasolla.

(Hanke nro 0194. Tutkimuspäälliköt: A. Parent-Thirion ja R. Anderson).

Julkiset sosiaalipalvelut: työelämän laatu ja palvelun laatu

Vuonna 1998 kymmenessä jäsenvaltiossa alettiin tutkia, miten julkisiin sosiaalipalveluihin (terveydenhuoltoon, koulutukseen, sosiaalipalveluihin, asuntotuotantoon, työllisyyteen ja sosiaaliturvaan) tehdyt uudistukset vastasivat muita huonommassa asemassa olevien asiakasryhmien erilaisiin tarpeisiin yhtenäisemmin ja tarkoituksenmukaisemmin.

Hankkeessa

- arvioidaan uudistusten vaikutuksia julkisten sosiaalipalvelujen alalla työskentelevien työpaikkoihin ja työoloihin
- tutkitaan julkisten sosiaalipalvelujen alalla muuttuvien työllistämistapojen ja työelämän tottumusten vaikutuksia palvelujen laatuun ja toimittamiseen
- arvioidaan, missä määrin palvelujen laatua koskevat aloitteet vastaavat palvelujen käyttäjien tarpeita ja mieltymyksiä.

Kansalliset tutkimukset saatiin päätökseen vuonna 1999 ja yhteenvetoraportin valmistelu Euroopan tasolla aloitettiin. Raportti

Julkaistaan vuonna 2000, jolloin myös aloitetaan sen levitys. Yksityiskohtaisia tapaustutkimuksia muokataan ja ne esitetään tapauskokoelmana. Se sisältää esimerkkejä tavoista, joiden avulla työoloja ja palvelun laatua voidaan parantaa käytännön toiminnan tasolla.

(Hanke nro 0209. Tutkimuspäälliköt: R. Anderson, P. Carotenuto ja A. Parent-Thirion).

Keinot sosiaalisen osallistumisen toteuttamiseksi: kansalaisyhteiskunnan muuttuvat oikeudet, roolit ja vastuut

Kuluneen vuosikymmenen aikana säätiö on vienyt päätökseen joukon hankkeita ja muita toimia, jotka ovat liittyneet sosiaalisen yhteenkuuluvuuden menettelytapoihin. Sekä Amsterdamin sopimus että komission sosiaalialan toimintaohjelma kehottavat toimenpiteisiin sosiaalisen osallistumisen edistämiseksi. Siksi tässä hankkeessa tarkastellaan säätiön työn tuloksia ja

- tutkitaan, miten tehokkaita ovat menetelmät, joilla pyritään lisäämään yhteiskunnan ja talouselämän muutosten syrjäyttämien ryhmien osallistumista
- kerätään yhteen keskeisiä kokemuksia ja strategioita, joiden avulla voidaan rakentaa yhteiskunta, jossa on paremmat osallistumismahdollisuudet
- tunnistetaan tutkimuksen seuraavan vuosikymmenen haasteet.

Tässä hankkeessa analysoidaan ja tiivistetään säätiön kahdessa edellisessä nelivuotisohjelmassa toteutettujen hankkeiden keskeiset viestit.

Työ alkaa vuoden 2000 alussa, ja aluksi laaditaan raportti, josta keskustellaan syksyllä päättäjien kanssa. Raportti tarkistetaan myöhemmin ennen julkaisemista.

(Hanke nro 0220. Tutkimuspäälliköt: R. Anderson ja A. Parent-Thirion).

Osallistumishaaste

Osallistumisella on yhä tärkeä osa Euroopan sosiaalimallissa. Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa on tärkeää, että päätoimijat osallistuvat yhä enemmän päätöksentekoprosesseihin ja politiikan toteuttamiseen, jotta selviydytään suurista muutoksista. Nämä muutokset ovat taloudellisia (vapaamielistyminen, globalistuminen), teknisiä (tietoyhteiskunta), ekologisia (kestävä kehitys) ja sosiaalisia (lisääntynyt varakkuus ja samalla lisääntynyt epätasa-arvo). Poliitiikan olisi tuettava tehokkaita ”todellisen osallistumisen” prosesseja tai luotava niille kehys, koska tehokas muutos, nopea sopeutuminen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus edellyttävät ehdottomasti todellista osallistumista.

Euroopan unioni on vastannut näihin haasteisiin lujittamalla ja uudistamalla Euroopan sosiaalisen vuoropuhelun rakenteita. Se on luonut ja tukenut kansalaisten vuoropuhelua järjestämällä Euroopan sosiaalipoliittisia foorumeja sekä suuntaamalla rakennerahastojen varoja paikallisten yhteisöjen aloitteiden edistämiseen ja paikallisten toimijoiden osallistumisen lisäämiseen. Lisäksi se on kehittänyt järjestelmällisesti ”yritysmallia”, jossa on mukana Euroopan tason työmarkkinaosapuolijärjestöjä ja muita ei-valtiollisia järjestöjä ja ryhmittymiä Euroopan sosiaali- ja työllisyyspolitiikan alalta.

Jotta näistä Euroopan unionin kohtaamista, valtavista sosiaalisista ja rakenteellisista muutoksista selvittäisiin kunnialla ja pystyttäisiin tekemään niiden vaatimat valinnat, nykyisten osallistumiskeinojen toteuttamista on tehostettava. Lisäksi on luotava uusia rakenteita, menettelyjä ja prosesseja, joiden avulla saadaan mukaan muita avaintoimijoita. Erityinen haaste on, miten ruohonjuuritason – kansalaisten ja työtekijöiden – osallistumista voidaan parantaa siten, että luotettavuus, avoimuus ja demokratia lujittuvat ja että voidaan kehittää tarkoituksenmukaisempia ratkaisuja, jotka voidaan toteuttaa tehokkaammin.

Rakenteeltaan neliosaisena järjestönä, jossa ovat mukana työmarkkinaosapuolet, säätiöllä on luonnollinen rooli EU:n yrityspoliittisessa mallissa. Sen erityinen tehtävä työtekijöiden ja kansalaisten osallistumisessa on

- kartoittaa innovatiivisia osallistumismuotoja, jotka voivat edistää taloudellista, sosiaalista ja ympäristönsuojellista kehitystä
- arvioida jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla nykyisin käytössä olevia osallistumismalleja ja raportoida niistä
- järjestää kokemusten vaihtoa ja vuoropuhelua kaikkien toimijoiden kanssa, joita asia koskee.

Meneillään olevassa nelivuotisosajelmassa (1997–2000) on määritelty neljä keskeistä tavoitetta osallistumishaasteen osalta:

- valvotaan ja seurataan työpaikalla nykyisiä ja uusia osallistumiskäytäntöjä suhteessa tasapainoiseen taloudelliseen, ympäristöstävälliseen ja sosiaaliseen kehitykseen
- tutkitaan innovatiivisia lähestymistapoja (uudet teemat, uudet yhteistyömuodot, uudenlaiset toimijoiden yhteistyökumppanuudet) eri tasoilla ja eri puitteissa työpaikalla ja laajemmalti yhteisössä
- tarkastellaan aktiivisen kansalaisuuden käsitettä erityisesti työllisyyteen ja sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä
- arvioidaan strategioiden antamaa panosta käyttäjän informoimiseksi ja osallistumista tehokkuuden ja suorituskyvyn parantamiseen julkisten palvelujen sekä kestävien kulutustottumusten alalla.

Toteuttaessaan nykyistä nelivuotisosajelmaansa säätiö tunnisti osallistumistavoissa uusia kehityssuuntia (esimerkiksi ”suoran” osallistumisen, yhtenäisemmät osallistumisen muodot). Ne ovat seurausta Euroopassa viimeksi kuluneiden 30 vuoden aikana tapahtuneista suurista muutoksista, joihin kuuluu esimerkiksi EMU. Kuitenkin tutkimuksia tehtäessä ja vuoropuheluja käytäessä tunnistettiin myös suuria tulevia haasteita, joita toimijat ja päättäjät kohtaavat. Niihin kuuluu esimerkiksi puheiden ja todellisen käytännön toiminnan välinen suuri kuilu.

Vuotta 2000 varten laaditussa työohjelmassa säätiö kartoittaa uusia kehityssuuntia, joita on tunnistettavissa taloudellisessa osallistumisessa sekä sopimuksissa työllisyydestä ja kilpailukyvyistä Euroopassa. EMUn sosiaalisten vaikutusten ja eurooppalaisten yritysneuvostojen toiminnan arviointi tulee myös olemaan tärkeässä asemassa. Lisäksi jatketaan pitkäaikaisia aloitteita, kuten *Euroopan työllisyyden ja työelämän suhteiden sanastoja*, julkisten sosiaalipalvelujen käyttäjien roolia ja

kansalaisaktiivisuutta. Taloudellinen osallistuminen on tärkeä aihe säätiön viime vuosina sosiaalisen yhteenkuuluvuuden alalla tekemän työn tulosten arvioinnissa.

Seuraavat hankkeet liittyvät ensisijaisesti tähän haasteeseen.

Euroopan työllisyyden ja työelämän suhteiden sanastot

Kansainvälinen asiantuntijaryhmä on koonnut 1980-luvun puolivälistä lähtien sanastoja, joista kukin kattaa yhden EU-jäsenvaltion. Sanastot koostuvat noin 600–1 000 keskeisestä työvoimaan ja työelämän suhteisiin liittyvästä termistä. Termien merkitys selitetään asiayhteydessään ja lisäksi viitataan asiaan liittyviin lakeihin, viimeaikaisiin tuomioistuinten päätöksiin ja käytännön soveltamisessa esiintyneisiin ongelmiin sekä lisätiedon lähteisiin. Sanastot kattavat muun muassa seuraavat alueet: työelämän suhteiden yleinen kehys, työehtosopimusneuvottelut, osallistuminen, kuulemis- ja tiedottamismenettely, henkilöstöhallinta, työselkkaukset ja sovittelumenettelyt, yksilölliset työsuhteet, työhönottoehdot ja sosiaaliturva.

Vuonna 2000 työtä jatketaan seuraavasti:

- Ruotsia koskeva osa julkaistaan englanniksi
- Tanskaa ja Ruotsia koskevan osan kansalliset painokset julkaistaan
- Suomea koskeva osa viimeistellään.

(Hanke nro 0118. Ohjelmapäälliköt: H. Krieger ja M. de Boer).

Kuuleminen ja tiedottaminen Euroopan monikansallisissa yrityksissä

Eurooppalaisten yritysneuvostojen (EWC) toiminta on merkittävä osa työelämän suhteiden järjestelmän kehittämistä erityisesti Euroopan tasolla. Säätiö on vuodesta 1990 tukenut eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamista tekemällä vertailevia analyysejä ja järjestämällä työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua. Vuosina 1995–1999 säätiö julkaisi yhteistyössä komission kanssa neljä kirjaa, joihin on kerätty vapaaehtoisia sopimuksia eurooppalaisista yritysneuvostoista. Lisäksi se julkaisi kolme vertailevaa tutkimusta olemassa olevista sopimuksista. Se loi myös 400 sopimusta sisältävän tietokannan, johon voi tutustua säätiön www-sivustolla Internetissä.

Vuonna 2000 säätiö tutkii ja tunnistaa johdon ja työntekijöiden edustajien käytännön tarpeita eurooppalaisten yritysneuvostojen käytännön toiminnassa ja niiden levittämisessä. Työmarkkinaosapuolten johdon ja työntekijöiden edustajien konkreettisia tarpeita kartoittamaan asetetaan työryhmä, joka päättää, mikä metodologia soveltuu parhaiten käytettäväksi. Lisäksi 6 artiklan mukaisesti allekirjoitettuja sopimuksia viedään Internetiin.

(Hanke nro 0116. Tutkimuspäälliköt: H. Krieger ja K. O'Kelly).

EMUn sosiaaliset vaikutukset

Vuonna 1999 yksitoista EU-maata liittyi talous- ja rahaliittoon (EMU), jonka tarkoituksena on saattaa päätökseen yhtenäismarkkinoiden luominen ottamalla käyttöön euro valuuttana vuonna 2002. Tärkeällä taloudellisella muutoksella on merkittävä vaikutus elin- ja työoloihin kaikissa 15 jäsenvaltiossa.

Hankkeen tavoitteena on lisätä tietämystä EMUn vaikutuksesta työelämän suhteisiin, työllisyyteen ja työoloihin Euroopan tasolla ja kansallisella tasolla, alakohtaisesti ja yritystasolla. Hanke käynnistyi vuonna 1999, jolloin aiheesta julkaistiin kaksi kirjallisuuskatsausta.

Ohjauskomitea suositteli tämän alustavan työn perusteella vuonna 1999, että aloitettaisiin uusi yritystason analyysi EMUn vaikutuksesta työoloihin, palkkoihin, työjärjestelyihin, henkilöstöhallintaan ja työllisyyteen. Tapaustutkimuksia toteutetaan pankki-, kuljetus- ja metallialalla kuudessa maassa: Saksassa, Espanjassa, Ranskassa, Alankomaissa, Suomessa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Yritystason raportit on valmistettu vuonna 1999.

Vuonna 2000 järjestetään konferenssi EMUn vaikutuksesta henkilöstöhallintoon yritystasolla. Lisäksi tutkitaan globaalistumisen haastetta ja EMUn panosta työelämän suhteiden eurooppalaistumiseen EU:n tasolla ja alakohtaisesti.

(Hanke nro. 0200. Tutkimuspäälliköt: T. Kauppinen ja S. Demetriades).

Taloudellisen osallistumisen luonne ja laajuus Euroopan unionissa

Säätiö käynnisti hankkeen vuonna 1999 tekemällä EPOC-tutkimuksen pohjalta katsauksen. Se tutki myös taloudellisen ja suoran osallistumisen

välistä suhdetta. Toisen tutkimuksen aiheina olivat käsitteellisen kehyksen kehitys ja keskustelut asioiden nykytilasta sekä niiden tilan kuvaus ja suuntaukset sekä tiedonpuutteiden tunnistaminen taloudelliseen osallistumiseen liittyvissä asioissa. Ensimmäinen asiantuntijatyöpaja järjestettiin syyskuussa 1999.

Hankkeessa käytetään vertailevaa metodologiaa määrittelemään taloudellista osallistumista koskevien suunnitelmien, erityisesti osakeomistusjärjestelyjen, luonne ja laajuus useissa jäsenvaltioissa sekä tunnistamaan yleisiä kehityssuuntia Euroopan unionissa. Siinä arvioidaan taloudellisen osallistumisen vaikutuksia yrityksen taloudelliseen tulokseen ja sen työllisyystilanteeseen sekä kartoitetaan taloudellisen osallistumisen vaikutuksia muihin osallistumismuotoihin ja työehtosopimusneuvotteluihin.

Ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2000 toteutetaan joukko tapaustutkimuksia, joissa hahmotellaan esiin tulleet lähestymistavat ja osoitetaan mahdolliset tulevat kehityssuunnat EU:n työelämän suhteiden järjestelmissä.

(Hanke nro 0218. Tutkimuspäälliköt: K. O'Kelly ja H. Krieger).

Euroopan työelämän suhteiden seurantakeskus perustettiin syksyllä 1996. Sen toiminta on jatkuvaa tiedottamista, joten sillä on oma erityinen merkitys säätiön ohjelmassa.

Euroopan työelämän suhteiden seurantakeskus (EIRO)

Seurantakeskuksen perustavoite on tilata ja kerätä luotettavia ja ajantasaisia tietoja ja analysoida työmarkkinasuhteista (tietoihin sisältyy tärkeimmät työehtosopimuksiin, neuvotteluihin ja yhteiskunnalliseen vuoropuheluun liittyvät tapahtumat ja kysymykset EU:n jäsenvaltioissa ja Norjassa sekä koko EU:n tasolla) sekä ottaa talteen nämä tiedot sähköiseen tietokantaan sekä levittää niitä sen kautta.

Kansainvälinen tutkimusryhmä koostuu 16 kansallisesta keskuksista (yksi jokaisessa jäsenvaltiossa sekä Norjassa) ja EU:n tason keskuksista. Ne toimittavat tietokantaan aineistoa tiivistelmien, erikoisartikkeleiden, vertailevien tutkimusten ja aihekohtaisen aineiston muodossa. Erillinen toimitusryhmä muokkaa sen jälkeen tiedot yhdenmukaiseen muotoon julkaisemista varten.

*EIRO*Online-tietokannasta on EIRO:n päätuotteena tullut ainutlaatuinen tietolähde Euroopan työelämän suhteista, koska se

- sisältää kattavia, luotettavia, tarkkoja ja ajan tasalla olevia raportteja tärkeimmistä toiminnoista ja kysymyksistä, jotka koskevat työelämän suhteita Euroopassa, ja selittää niiden taustat

- tarjoaa kohderyhmien erityistarpeisiin räätälöidyn palvelun – kohderyhmiä ovat ensisijaisesti alan ammattilaiset ja päättäjät työmarkkinaosapuolten, kansalaisjärjestöjen ja EU:n toimielinten ohella
- sisältää vertailukelpoista tietoa ajallisesti rinnakkain tapahtuvista asioista eri jäsenvaltioissa ja Norjassa
- sisältää vertailevia tutkimuksia ajankohtaisista työelämän suhteita koskevista kysymyksistä.

Tärkeimmät painetut tuotteet ovat kahdesti kuukaudessa ilmestyvä *EIROObserver* ja sen aihekohtaiset vertailevat liitteet (jotka perustuvat EIRON vertaileviin tutkimuksiin) sekä työelämän suuntauksista kertova *vuosikatsaus*. *EIROOnline*-tietokantaan on nyt kaikilla pääsy WorldWide Webin kautta (<http://www.eiro.eurofound.ie/>).

EIRON toiminta liittyy läheisesti säätiön nelivuotisohjelman haasteisiin. *EIROOnline*-tietokanta sisältää artikkeleita uusimmista kansallisista tapahtumista kaikilla säätiön kuuden haasteen kattamilla alueilla. Vertailevissa tutkimuksissa on käsitelty syventävästi ja analyttisesti ajankohtaisaiheita, jotka ovat erityisen merkityksellisiä esimerkiksi työllisyyden, tasa-arvon ja työmarkkinasuhteiden/osallistumisen haasteiden kannalta. EIRO on tähän mennessä tehnyt vertailevia tutkimuksia näillä aloilla esimerkiksi seuraavista aiheista:

- tasa-arvo ja työehtosopimukset EU:ssa
- työmarkkinaosapuolet ja rasismi: Euroopan yhteisen julkilausuman vaikutukset
- EU:n vanhempainlomaa koskeva sopimus ja direktiivi: vaikutukset lainsäädäntöön ja käytännön toimintaan
- työehtosopimusneuvottelut ja ammatillinen jatkokoulutus Euroopassa
- työajan jousto Euroopassa
- eurooppalaisten yritysneuvostojen vaikutukset
- työntekijöiden edustus hallitustasolla Euroopassa
- uusi työjärjestely: vihreä kirja ja kansalliset tapahtumat
- työmarkkinasuhteet pk-yrityksissä
- työmarkkinasuhteiden ”eurooppalaistuminen”
- työllisyyteen liittyvät työehtosopimusneuvottelut Euroopassa.

EIROn *vuosikatsaus* sisältää katsauksen työmarkkinasuhteiden kehittymiseen kussakin EU-maassa ja Norjassa sekä lisäksi koko EU:n tasolla. Raportissa tutkitut aiheet keskittyvät erityisesti työpaikkojen luomiseen, tasa-arvoon, osallistumiseen ja EMUn vaikutuksiin työmarkkinasuhteiden kansallisissa järjestelmissä.

EIRO jatkaa toimintaansa nykyisessä muodossaan ohjauskomitean säännöllisessä tarkkailussa. EIROn sisällöllistä tasapainoa muutetaan vuoden kuluessa jonkin verran käyttäjien toivomuksesta siten, että vertailevan aineiston määrää lisätään. Sen lisäksi tiettäviä aiheita, kuten palkkauksen ja työaikojen kehitystä, seurataan säännöllisesti ilmestyvin vertailevin päivityksin. *Vuosikatsauksessa* tutkitaan Euroopan laajuisia työmarkkinasuhteiden suuntauksia yksityiskohtaisemmin. Suunniteltuja vertailevan tutkimuksen aiheita ovat muun muassa

- alakohtaiset tutkimukset työmarkkinasuhteiden kehittymisestä kuljetusalalla ja ”tietoteollisuuden” alalla, esimerkiksi ohjelmistojen kehityksessä
- työmarkkinasuhteet ja ikääntyvä työvoima
- alihankinta ja työmarkkinasuhteet
- työmarkkinaosapuolet ja vammaiset työntekijät
- suoritusperusteinen palkka Euroopassa
- sovitteleminen ja lakko / ristiriitojen selvittely
- työntekijöiden joukkovähentämisten käsittely EU:n jäsenvaltioissa.

Lisäksi käsitellään jäsenyyttä hakeneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden tietojen ottamista mukaan yhteistyössä komission ja hakijamaiden kanssa. (Hanke nro 0188. Ohjelmapäälliköt: T. Kauppinen, S. Demetriades, F. Murray ja B. Schmidt).

3. luku

Keskusteleminen

Säätiön hallintoneuvoston neliosaisen rakenteen ja muiden organisaatioiden kanssa tehtävän yhteistyön ansiosta säätiö muodostaa foorumin, jolla keskeiset yhteiskunnalliset toimijat voivat vaihtaa mielipiteitä ja kokemuksia tieteellisesti tuotettujen tietojen pohjalta.

Tämä vuoropuhelu asiantuntemuksen ja poliittisen ilmaisemisen kesken antaa lisäarvoa säätiön tutkimustyölle yhdistämällä sen poliittiseen keskusteluun ja poliittisen päätöksenteon kysymyksiin.

Jotkin keskustelut perustuvat aikaisemmissa luvuissa kuvattuihin hankkeisiin. Lisäksi säätiö aikoo järjestää seuraavia keskusteluja:

Innovatiiviset tavat organisoida työtä: konferenssi työekologiasta

Viimeksi kuluneiden 10 vuoden aikana Ecology of Work Conference Inc.:n (USA) kanssa on järjestetty yhteisiä konferensseja, joiden tavoitteena on ollut saattaa yhteen johdon ja työntekijöiden edustajia. Niissä on esitelty työmalleihin tehtyjä onnistuneita muutoksia sekä vertailtu erilaisia tai yleisiä lähestymistapoja, jotka ovat käytössä Euroopan, Pohjois-Amerikan ja Japanin työpaikoilla sekä muiden kauppaliittojen yrityksissä.

Bonnissa järjestettiin osana Saksan EU-puheenjohtajakauden tapahtumia yhdessä Euroopan työn organisointiverkon kanssa erittäin onnistunut

Euroopan kuudes konferenssi työekologiasta. Seitsemäs konferenssi järjestetään säätiön konferenssikeskuksessa toukokuussa 2001. Tässä konferenssissa kootaan yhteen uusimmat innovatiivisista työjärjestelyjen muutoksista saadut kokemukset jatkuvien kilpailupaineiden puristuksessa ja globalistumisen kiihtyessä Euroopassa, Pohjois-Amerikassa, Japanissa, Australiassa, Etelä-Afrikassa ja muissa teollisuusmaissa sekä kehitysmaissa. Tätä konferenssia on ehdotettu uudelleen Euroopan työn organisoitiverkon yhdeksi tapahtumaksi.

Vuonna 2000 seitsemännen konferenssin suunnitteluprosessi alkaa ohjelmakomitean tapaamisella. Tapaamisessa yksilöidään erityisaiheet, joiden tulisi käsittää esitykset valikoituista tapaustutkimuksista. Sen jälkeen valitaan joukko aiheiden kannalta merkityksellisiä tapauksia ja laaditaan ”First Announcement” -lehtinen ja konferenssitiedotteet. (Hanke nro 0115. Tutkimuspäälliköt: K. O’Kelly ja N.N.).

Tietojen vaihto Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa

Säätiö on järjestänyt vuodesta 1991 tietojen vaihtoa jäsenyyttä hakeneiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa auttaakseen niitä siirtymään suunnitelmaloudesta markkinatalouden yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja tukeakseen laajenemisprosessia. Vuonna 1999 järjestettiin kaksi seminaaria. Syyskuuisen seminaarin aiheena oli sosiaalinen vuoropuhelu ja lokakuuisen seminaarin aiheena tasa-arvo. Mukana oli kymmenen maata: Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro.

Edellyttäen, että Phare-ohjelman varoista saadaan tukea ja että jäsenyyttä hakeneet maat osallistuvat rahoitukseen, vuonna 2000 ehdotetaan pidettäväksi kaksi seminaaria. Ensimmäisenä pidettävän seminaarin osarahoittajana toimii Suomen hallitus. Toinen järjestetään yhteistyössä Euroopan koulutussäätiön kanssa Torinossa Italiassa. Seminaarien keskusteluaiheet kuuluvat säätiön erikoisalaan, ja niistä keskustellaan etukäteen Keski- ja Itä-Euroopan maiden työmarkkinaosapuolten ja asianomaisten ministeriöiden kanssa. Seminaarit toimivat keskustelupaikkana tietojen ja kokemusten vaihdolle Keski- ja Itä-Euroopan maiden ja EU:n välillä ja auttavat jäsenyyttä hakeneita maita perehtymään tietoihin säätiöstä.

(Hanke nro 0145. Tutkimuspäälliköt: T. Kauppinen, K. O’Kelly, F. Oliveira ja P. Carotenuto).

4. luku

Tiedottaminen ja tietojen levittäminen

Nämä toiminnot liittyvät tietojen vaihtoon, siirtoon ja levittämiseen. Säätiön tutkimus- ja keskustelutoimintojen täydentäjänä niiden tehtävä on välittää tietoja sen jälkeen, kun ne ovat käytettävissä, ja jakaa tutkimustuloksia kohderyhmälleen. Painotus on erityisesti säätiön 25-vuotisjuhlaan liittyvässä toiminnassa.

Tähän toimintaan kuuluvat

Tietopalvelut ja tietojärjestelmät (Hanke nro 0169)

Tietopalvelukeskus

Vuonna 1976 perustetun tietopalvelukeskuksen vakiintunut ja ammattimaisesti organisoitu tietopalvelu kattaa säätiötä kiinnostavat erikoisalajat. Sen tavoitteena on palvella päättäjiä tietopalvelutarpeita Euroopan toimielimissä ja Euroopan tason työmarkkinajärjestöissä sekä henkilöstöryhmissä ja muissa kohderyhmissä.

Vuonna 2000 tietopalvelukeskuksen käyttäjille tarjottavien sähköisten tietolähteiden valikoimaa aiotaan laajentaa ja menettelytapoja virtaviivaistaa, jotta keskus selviytyisi käsiteltävien tiedustelujen yhä kasvavasta määrästä. (Hanke nro 0169. Ohjelmapäälliköt: F. Murray ja J. Vandamme).

Säätiön www-sivusto

Säätiön kaksikielinen (englanti/ranska) www-sivusto otettiin käyttöön kesäkuussa 1998.

Www-sivuston tavoitteina on laajentaa pääsyä säätiön tietoihin ja julkaisuihin sekä tavoittaa asiakasryhmiä, joita ei ole helppo palvella perinteisin keinoin. Se on myös edullinen ja tehokas tapa julkaista ja levittää tietoa.

Vuonna 2000 jatketaan sivuston käytön tarkkaa seuranta ja siitä saatuja tietoja käytetään apuna sivuston kehittämisessä.
(Ohjelmapäälliköt: F. Murray ja M. de Boer).

Tietolähdetyöpaja

Tämä on yhteistyötä ETUIin ja ETUCO:n kanssa. Se aloitettiin järjestämällä työpaja vuonna 1996. Työpajan tavoitteena on antaa ammattiyhdistysten kouluttajille valmiudet etsiä ja arvioida tietoa Euroopan työelämän suhteista ja tutustuttaa heidät säätiön ja muiden mukana olevien järjestöjen tarjoamaan laajaan tuote- ja tietopalveluvalikoimaan.

Neljäs työpaja järjestetään säätiössä keväällä 2000.
(Ohjelmapäälliköt: F. Murray ja J. Vandamme).

ELCID

ELCID (European Living Conditions Information Directory, hakemistotietokanta Euroopan elinoloista) luotiin yhteistyössä pääosasto V:n EURES-työväilyjärjestelmän kanssa vuonna 1993. Tavoitteena on täydentää EURESin tarjoamaa tietoa elinoloista kussakin EU:n jäsenvaltiossa tunnistamalla yksityiskohtaisempia tietolähteitä. Tietokanta on osa säätiön www-sivustoa.

Vuonna 2000 suunnitelmassa on arvioida tietokannan käyttöä ja tutkia sen hyödyllisyyttä EURES-palvelun kanssa. Tämän tutkimuksen jälkeen päätetään tietokannan kehittämisestä ja päivittämisestä tulevaisuudessa.
(Ohjelmapäälliköt: F. Murray ja B. Schmidt).

Julkaisujen / elektronisten julkaisujen monikielinen ohjelma (hanke nro 0173)

Julkaisujen monikielinen ohjelma

Hanketta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä säätiön kustantajana toimivan Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston kanssa, jonka tehtävänä on myös tuotteiden tallentaminen ja levittäminen. Ohjelma käsittää tutkimustulosten käsittelyn ja julkaisemisen sekä painatussa että sähköisessä muodossa. Sähköisen julkaisu-toiminnan jatkuva kasvu Internetin, CD-ROM-levyjen ja tietokantojen avulla merkitsee, että on kiinnitettävä yhä enemmän huomiota tiedonvälityksen kohdentamiseen, julkaisujen tuottamiseen tilauksesta ja tiedonhallinnan kehittämiseen. Näin tuotteet vastaavat paremmin asiakaskunnan tarpeita ja ovat tehokkaammin ja nopeammin heidän ulottuvillaan. Materiaalin muokkaaminen on nyt kiinteä osa tuotantoprosessia, julkaistiinpa julkaisu painatussa tai sähköisessä muodossa.

Tietoa tuotetaan EU:n virallisten kielten eri yhdistelminä säätiön kielipolitiikan mukaisesti ja asiakaskunnan tietopalvelutarpeiden mukaan. Julkaisu-toiminnalla ja lisenssi-järjestelyillä kaupallisten yritysten ja virastojen kanssa eri puolilla Eurooppaa on edelleen tärkeä sija tiedotuspolitiikassa.

(Ohjelmapäälliköt: M. de Boer ja H. O'Donoghue).

CD-ROM-levyjä eurotietokeskuksille

EU-maissa ja KIE-maissa on yli 800 eurotietokeskusta (EDC), jotka toimivat EU:n virallisina tallennekirjastoina. Vaihtoehtona painetuille raporteille säätiö tekee nykyisin kahdesti vuodessa CD-ROM-levykeitä, joita toimitetaan EDC:lle. Ne sisältävät täysin kattavan julkaisukokoelman. Siinä ovat mukana kaikki julkaisut kaikilla kielillä. Ensimmäinen tällainen CD-ROM tehtiin toukokuussa 1999.

(Ohjelmapäälliköt: M. de Boer ja D. Hirschfeld).

Julkaisuluettelot

Tiedottaakseen asiakaskunnalleen laajasta julkaisuohjelmastaan säätiö ylläpitää ajan tasalla olevaa luetteloa [www-sivustollaan](http://www.sivustolla) ja julkaisee vuosittain luettelosarjaa. Sarjassa on yksi luettelo kustakin haasteesta.

Luetteloita levitetään laajalti, ja niiden on tarkoitus toimia sekä tietolähteinä että keinoina tiedottaa säätiön toiminnasta.

(Ohjelmapäälliköt: M. de Boer ja H. O'Donoghue).

Esittelyt ja suhdetoiminta (Hanke nro 0180)

Lehdistösuhteet

Vuonna 2000 lehdistösuhteisiin kuuluu kolmen erityisen lehdistökampanjan järjestäminen Euroopassa. Muita kampanjoita järjestetään tarvittaessa esimerkiksi konferenssien, julkaisujen ja muun vastaavan yhteydessä. Erityisalueet ovat kolmas työolotutkimus (tulokset julkistetaan vuonna 2000), säätiön perustamisen 25-vuotisjuhla ja työohjelma uudelle vuosituhannelle.

Lehdistökampanjat kohdennetaan kansallisiin ja alakohtaisiin lehtiin jokaisessa jäsenvaltioissa. Yksikkö työskentelee tiiviissä yhteistyössä komission toimistojen kanssa EU:ssa edistääkseen lehdistöasioita, erityisesti niiden toimistojen kanssa, jotka ovat yhteydessä työllisyyden ja sosiaaliasioiden pääosaston kanssa.

Säätiön tiedote *Communiqué* julkaistaan 10 kertaa vuonna 2000 englannin- ja ranskankielisenä ja levitetään säätiön asiakaskunnalle kaikkialle Euroopan unionin alueella.

Kussakin numerossa esitellään laaja yleiskatsaus säätiön työstä julkaisemalla artikkeleita julkaisuista, seminaareista ja tutkimuspäällikköjen haastatteluista. Näin päättäjät voidaan pitää ajan tasalla säätiön käynnissä olevasta työskentelystä. Tiedotteen johdosta säätiö saa runsaasti tiedusteluja käsitellyiltä erityisalueilta. *Communiqué*-tiedote edistää myös säätiön julkaisujen myyntiä.

(Ohjelmapäälliköt: B. Nolan ja N.N.).

Markkinointi

Markkinointiin sisältyy vuorovaikutus säätiön kohderyhmien kanssa. Markkinointiin sisältyvät muun muassa vierailuohjelma säätiöön, osallistuminen EU:n puheenjohtajakausiin liittyviin tapahtumiin, osallistuminen kansainvälisiin näyttelyihin, tiedotusvierailut EU-

toimielimiin ja muihin elimiin sekä toiminnan seuranta, analysointi ja arviointi, jotta voidaan varmistaa, että koko asiaankuuluva yleisö tavoitetaan.

Erityistä huomiota kiinnitetään säätiön 25-vuotisjuhlan antamiin mahdollisuuksiin.

(Ohjelmapäälliköt: B. Nolan ja N.N.).

Tietojen levittäminen

Toimintaan kuuluvat joukkotiedotteiden lähettäminen postitse, aineiston jakaminen näyttelyissä ja konferensseissa ja yksittäisten tutkimusraporttien lähettäminen pyynnöstä.

Toiminnan tärkein kanava on postituslista, jossa on 14 000 nimeä. Postituslistan ylläpito vaatii jatkuvaa seurantaa ja päivitystä, jotta tiedot ovat oikeita ja kohderyhmät saavutetaan tehokkaasti.

Postituslista on tehokkain yksittäinen jakelukanava. Hankkeen yhtenä osana analysoidaan nykyisiä vastaanottajia, jotta saataisiin selville, keille tiedottaminen voitaisiin hoitaa www-sivujen kautta ja/tai elektronisesti muulla tavoin.

Suunnitteilla on myös myynninedistämisvälineiden tuottaminen eri tiedotusvälineissä säätiön profiilin kohottamiseksi tärkeimpien kohderyhmien keskuudessa.

Välineitä ovat esitteet, videot, CD-ROM-levyt, Powerpoint-esitykset, diakuvat, julisteet jne.

(Ohjelmapäälliköt: B. Nolan ja D. Hirschfeld).

Vuosikertomus

Hanke täyttää sen säätiölle asetetun vaatimuksen (neuvoston asetus (ETY) N:o 1365/75, annettu 26 päivänä toukokuuta 1975, Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön luomisesta, 13 artikla), jonka mukaan säätiön on julkaistava vuosikertomus.

Vuoden 1999 raportissa (joka julkaistaan vuonna 2000) keskitytään säätiön vuoden mittaan toteuttamaan toimintaan. Siinä raportoidaan erityisesti, mitä

on tehty nelivuotisohjelman kuuden tavoitteen saavuttamiseksi. Mukana ovat myös talous- ja hallintojohtamista koskevat tiedot.

(Ohjelmapäälliköt: B. Nolan ja N.N.).

Tiedotustyöpaja

Vuonna 1998 säätiö järjesti työpajan komission jäsenvaltioissa olevien toimistojen viestintä- ja tiedotushenkilöstön kanssa. Tavoitteena oli tarjota säätiön tietopalveluja toimistoille ja varmistaa, että säätiö saa toimistoilta palveluja. Tavoite saavutettiin suurelta osin. Suhdetta tähän verkostoon pyritään kehittämään järjestämällä toinen työpaja vuoden 2000 loppupuolella.

Ensimmäisessä työpajassa esiteltiin säätiön tietopalvelut. Silloin ehdotettiin, että tulevissa työpajoissa keskityttäisiin säätiön työn aihepiireihin. Valitut aiheet esiteltäisiin ja sen jälkeen keskusteltaisiin, miten kyseisiltä aihealueilta saatavat tulokset saataisiin parhaiten jäsenvaltioiden eri kohderyhmien tietoon.

(Ohjelmapäälliköt: M. de Boer, F. Murray ja B. Nolan).

Resurssitietokanta

Resurssitietokannan tavoitteina on ylläpitää riittävää infrastruktuuria, jonka avulla säätiö voi levittää työnsä tuloksia eri tiedotusvälineiden kautta, helpottaa säätiön tutkimustulosten hakemista ja käyttämistä ja mahdollistaa siirtyminen painetuista julkaisuista joustavaan elektroniseen julkaisutoimintaan.

Valmisteleva työ aloitettiin 1997 ja asiakirjojen hallintajärjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1999.

Vuonna 2000 tavoitteena on parantaa ja räätälöidä järjestelmää ja siten lisätä sen tehokkuutta. Lisäksi pyritään rationalisoimaan ja automatisoimaan julkaisuprosessia kustannusten vähentämiseksi.

(Hanke nro 0192. Ohjelmapäälliköt: M. de Boer, B. Schmidt ja F. Murray).

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö

Vuoden 2000 työohjelma

Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto

2000 – 50 s. – 14,8 cm x 21 cm

ISBN 92-828-8754-5

Vuoden 2000 työohjelma

EUROOPAN YHTEISÖJEN VIRALLISTEN
JULKAISUJEN TOIMISTO

L-2985 Luxembourg

ISBN 92-828-8754-5

9 789282 887547